

ПОЛИТИКИ
ЗАБАВНИК

С ОКРАЈКА НАШЕ ПОВЕСТИ

Приче
иза завеса
прошлости

2.

Овај пројекат је суфинансиран из Буџета Републике Србије – Министарства културе и информисања. Ставови изнети у подржаном медијском пројекту нужно не изражавају ставове органа који је доделио средства.

Домовина се брани и законом

КРАЉ ТРАЖИ, ЛАЗА НЕ ДА

Ово је прича о једном човеку и једном времену када је динар био чврст и вредео више него неке европске монете.

Ни за краља Петра I није могло „преко везе”

У време кад је почео царински рат који је Аустроугарска наметнула Србији, живео је и Лаза Пачу, јунак ове приче.

Поменути рат требало је да Србију економски уништи, што би се и догодило да није било чувеног српског ината и Лазе Пачуа. Инат се испољио највише

код наших трговаца, а Пачу је 1904. године као министар финансија ушао у владу Николе Пашића. Притом, Пашић није ни слутио шта све тај крупни, али често болешљив, човек може.

Но, вратимо се српским приликама, боље рећи неприликама. Убиством краља Александра Обреновића, 29. маја 1903. године, политички живот у Србији добија нове токове. Јуна исте године устоличен је нови владар, краљ

четрдесет четири

Једна улица у Београду данас носи његово име

Петар I Карађорђевић, а Никола Пашић, дотад прогнаник, образује нову владу. И политика наше земље се све више окреће Русији.

Аустроугарској је Србија сметала и овако и онако. Прво, много се „размаживала”, а друго – била јој је препрека за Солун и даље. Требало ју је, дакле, сломити. Ратом – никако, рат је скуп и не одговара тадашњим интересима других европских сила. Права ствар за тај тренутак биле су високе царинске дажбине на увоз српске робе, углавном стоке и сточних производа. Претходно

су отказани сви трговински уговори са Србијом. Повод није било тешко наћи.

Тако је крајем јануара 1906. године почео царински рат. Наша јавност је скочила на ноге. На светосавском збору у Београду окупило се око седам хиљада људи. Свуда се позивало на родољубље. Најгоре је прошао извозник Раја Поповић. Њему су демонстранти скинули назив с радње, умазали је јајима и пекмезом, пронели га кроз Београд и бацили у Саву!

Све би то, међутим, било узалуд да није било Лазе Пачуа, или – гос’н Лазе, како су га звали у чаршији.

Лаза је био родом Бачванин, заклет радикал и мајстор за финансије. Историографија га сврстава у наше најспособније финансијске стручњаке. По професији је био лекар, лечио је људе, али је дигао руке, није му ишло. У банкарству је био самоук, богомдани таленат.

У тврдичлуку није имао премца. Дође у посластичарницу, наручи колач и, на чуђење газде, одбруси:

– Мом стомаку је довољан и један слаткиш, а ти у твој трпај колико хоћеш!

Код Геце Кона је куповао књиге. Неком приликом продавац му није вратио кусур од две паре. Оштро му се обратио:

– Е, мој синко, кад бих ја из државне благајне сваког дана узимао по толико, држава би пропала!

Разуме се, Лаза је претеривао, као што је претерана и прича која је кружила Србијом да из џепа може да му се узме динар само ако га двојица држе. У ствари, Лаза Пачу је био веома штедљив и до дна душе поштен. Узети туђе, поготову завући руку у државну благајну, за њега је било незамисливо. За повластице било које врсте и на штету Србије није хтео да чује. У том погледу његова врата су била затворена за све – од министра до краља! Не може, и тачка!

Дошавши за министра финансија, Пачу је затекао празну државну касу и Србију којој нико на свету није хтео да да кредит.

Оштрим монетарним мерама успео је да уравнотежи буџет, а затим вештим преговорима поврати поверење богатих европских земаља у новчану снагу Србије. Царински рат је дошао у најгоре време, али Пачу се није дао. Мучила га је јетра, али и срце и проширене вене. Није се обазирао

**Волео је
кафански
живот, али не
и алкохол**

на то. Остајао је на ногама и преговарао. Прво с Мађарима, па са Немцима, Французима... Аустроугарска се наша у чуду: Лази Пачу нуђени су кредити са свих страна!

Шта је све тај човек успео да уради! Обрт спољне трговине износио је 1882. године 88 милиона динара, а 1912, кад је Пачу био министар, достигао је 200 милиона динара! Тржиште за нашу робу (углавном стоку) нашао је у Белгији, Немачкој, Француској, чак и у Египту!

Србија достиже неслућени привредни замах. Само у Београду 1912.

четрдесет шест

године живела су и радила 403 бакалина, 403 пиљара, 312 кафеџија и хотелијера, 85 власника разних магaza.

Године 1910. чак 40 београдских банака одржавало је везу са више од 120 банака у земљи. Од 1884. године, када је у Србији било свега седам новчаних завода, до 1912. године њихов број попео се на 187!

Тура гос'н Лаза кроз царински рат и пркоси Аустрији. Привлачи страни капитал у Србију, највише француски. Оснива се Француско-српска банка. Ускоро и Прашка банка.

Водећи рачуна о свакој пари, Пачу је 1909. године имао потпуно покривен државни буџет иако је он износио 103 милиона златних динара. Чак и за време балканских ратова 1912–1913. године није био у губитку!

Иначе, гос'н Лаза је признавао и прихватао само динар са златном подлогом. Динар без вредности за њега није значао ништа! За време његове финансијске владавине српски новац је зато био конвертибилан мада то никада званично није речено. „Тукао“ је Аустрију у главу. Тада високо цењени француски франак вредео је, веровали или не, мање од динара! Повремено би франак бежао, али само за који сантим! За Европу – нечувано!

Жива је истина да би Пачу оболео од несанице кад се у државној каси јави губитак уместо добитка.

Неком приликом краљ Петар I Карађорђевић послао је личног секретара да на име владареве плате унапред узме око 200.000 динара. Пачу га је дочекао с киселим осмехом.

– Не може! – рекао је кратко.

– Како, молим?! – згрануо се секретар.

– Ево, овако – одговорио је Пачу – умре краљ, не дај боже, а смртан је ко остали људи, ко ће да намири тај новац? Зна се – Лаза. Осим тога, краљ може и да абдицира, натерају га политичари, ко ће да плати његов дуг? Зна се – опет Лаза! Е, брате мој, да мене не би болела глава, хајде ти лепо у кредитну задругу, тамо дају зајам, знам те, поштен си, бићу ти сведок на меници, код њих узми 200.000! Овде не може и тачка!

Тако је и било. Секретар се вратио необављена посла, а краљ се није наљутио.

Лаза Пачу, гос'н Лаза, умро је 1915, у шездесетој години. Напрасно. Издао га је срце када је чуо да је војни министар закључио зајам у Енглеској без његовог знања. „Са нашом уставношћу је готово!“ рекао је.

У центру Београда једна улица носи његово име ■